

Karadeniz'in 'Halk Kùltürü' Envanteri Oluşturuldu

Karadenizlilerin geçmişten bu yana yaşam tarzını yansıtan “halk kùltürü” araştırılarak envanter oluşturuldu. - 21.01.2020

Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon ve Samsun'daki insanların geçmişten bugüne yaşam tarzı, giyimi, halk oyunları, halk müzikleri, enstrümanları, yemekleri gibi birçok kültürel faktör iki yılı aşkın süre araştırıldı.

Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığınca yürütölen “Karadeniz Kùltür Envanteri Projesi” kapsamında her ilde tespit edilen kültürel faktörler kùltür envanterine eklenerek kitap ve internet ortamına aktarıldı. karadeniz.gov.tr web adresinde bu illerin her birinin kültürel değerlerine ulaşılabiliyor.

DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı Yusuf Mengi, AA muhabirine yaptığı açıklamada, kùltürün bir bölgenin dokusunu oluşturan ana unsur olduğunu söyledi.

Halk kùltürü üzerinde mevcut ve yeni ortaya çıkarılan verileri düzenleyerek kapsamlı bir çalışma yaptıklarını ifade eden Mengi, “Bölgenin dinamikleri arasında var olan zanaat ve kùltür dokusunu ortaya çıkarmayı hedefledik. Karadeniz'i Karadeniz yapan değerleri ihmal etmemiş olduk ve kùltür envanteri projesine ekledik.” dedi.

Mengi, projenin kapsamında köy köy, dağ tepe gezerek insanlarla birebir ilişkiler kurduklarını anlatarak, şöyle devam etti:

“Karadeniz çok zengin kültürel dokusu olan, zengin içeriğe sahip olan bir bölge. Bu bölgenin her ilinde, her ilçesinde ayrı bir kültürel doku söz konusu. Çalışmayla Karadeniz imajını oluşturan, lokal olmakla birlikte genel kültürel doku ortaya konuldu. Teknik düzeyde yaptığımız çalışmalarla ortaya çıkarmış olduğumuz bu halk kültürü çalışması bilimsel bir temele oturmuş oldu. Ayrıca projede ilgili uzman kişilerle çalıştık.”

Bölgede tespit edilen bazı kültürel unsurlar şöyle anlatıldı:

Trabzon

Yörede kullanılan giysiler arasında çarık, kara lastik, potin, entari, peştamal, kuşak, mes ve lastik ayakkabı yer alır. Bunlar arasında en dikkati çekici ise köy kadınlarının entarilerinin üzerine, bellerine bağladıkları, genellikle beyaz, kırmızı, enlice çizgili veya kareli peştemallerdir.

Yöre müziğinin başlıca enstrümanı kemençedir.

Yöresel yemekleri arasında ünü tüm Türkiye'yi saran Akçaabat köftesi, Hamsiköy sütlacı, Vakfıkebir ekmeğinin yanı sıra kara lahana çorbası, hamsili pilav, kuymak, muhlama, turşu kavurması, mısır ekmeği yer alıyor.

Rize

Rize yöresinin geleneksel giyim kuşamında en belirgin ayırt edici özellik Rize bezi, feretiko ve keten dokumalardır. Rize'de gömleklik olarak dokunan kumaşlara “feretiko,” bu kumaşla dokunmuş gömleklere ise “feretiko gömlek” deniliyor.

Rize ve çevresinde oynanan halk oyunlarının hemen tümüne horon denir.

Giresun

Geçmişte kadınların başlarına ve bellerine bağladıkları peştamallar yöresel kıyafetler arasında ilk önce dikkati çeken unsurlardır. Erkekler arasında ise pantolon yerine dar, dikiş yerleri siyah ibrişimle işlenmiş siyah veya lacivert çuhadan yapılmış zıpka, bunun üzerine yelek, ceket olarak işlenmiş bir aba, başlık, yemeni biçimli çizmeler tercih edilen giysiler arasında yer alıyor.

Giresun'da horon havaları, sallama, kol havası, karşılama ve metelik yaygın şekilde oynanan oyunlardır.

Doğu Karadeniz genelinde olduğu gibi kara lahana, mısır, fasulye, kabak, bezelye gibi

sebzeleri yoğun olarak tüketilir.

Artvin

Geleneksel giyim-kuşam kültürünün izlerini yaşlı nüfusta görmek mümkün. Yaşlı erkeklerin genellikle pantolon, gömlek ve ceketten oluşan giysileri çoğunlukla yünlü kalın kumaşlardan yapılmış ve koyu renklidir.

Yöre halk oyunları çevre illerdeki ve Kafkas halklarının figürleriyle benzer özellikler göstermektedir. Atabarı, halk oyunlarında Artvin'in simgesi olan bir oyundur. Bunu yanı sıra Koççari, Cilveloy, Acara horonu da önemli yer alır.

Yörede yaygın yemek çeşitlerinden bazıları tutmaç çorbası, kara lahana çorbası, silor, kara lahana sarması, kuymak, mısır gevreğidir.

Bayburt

Bayburt'un geleneksel erkek kıyafetleri arasında başa takılan keçe külah, fes, gövdeye giyilen köynek, gezeki, göngörmez yer alıyor. Kadın kıyafetleri arasında ise başa giyilen tepelik, çırnakça, gövdeye giyilen köynek, üç etek, şalvar dikkati çekiyor.

Bayburt'ta oynanan halk oyunlarına bar denilir. Halk oyunları genel olarak düz ve yarım daire şeklinde oynanır.

Bayburt'ta tandırın çok önemli bir yeri vardır. Soğan, salça, tereyağı ve sıvı yağ ile yapılan pazı turşu kavurması, tereyağı, yumurta, kuru soğan, kavurma ve sıcak su ile yapılan çılıbıra, pide, civil peyniri, tereyağı ve su ile yapılan papara gibi çok sayıda yemek bulunuyor.

Gümüşhane

Gümüşhane'nin kuzey kesimlerinde yaşayan insanların geleneksel giyim tarzında daha çok keten kullanılır. Doğu ve güney kesimlerini oluşturan Kelkit, Köse, Şiran ve merkez ilçenin yukarı kısmında Doğu ve İç Anadolu etkisi hissedilir.

Geçmişte Gümüşhane'de erkeklerin Güneydoğu Anadolu'dakinden farklı şekilde bir şalvar giydiği biliniyor. Patiskadan ya da bezden yapılan gömlekler de giyim tarzında yer almış. Kadınların kıyafetleri arasında siyah zemin üzerine beyaz puanlı çarşaf, çeşitli renklerde olan bezden büzgülü ipek çarşaf, entari, fistan, çarık, geçmişteki giyim unsurlarından.

Gümüşhane halk oyunu kültüründe ise horon, bar, halay ve karşılama yer alıyor.

Yemek kültüründe çorba olarak gendime, katıklı çorba, ezeltire tuzlaması, fasulye bulgurlusu, ayvalı et, çirmiş usulü sulu köfte, yer alıyor.

Ordu

Yörede geçmişte erkek kıyafetleri bazı kesimlerde şal ismi verilen kumaşlardan imal edilmiş, el dokuması bu kumaşlar yine yörenin kıyafet tercihlerinde kullanılmaktadır.

Kadın kıyafetleri ise çember, keşen peştamal, entari, havlu, oya, etek, mintan, basma, kadife elbise, yelek, şalvar, ayakta, çarık gibi unsurlardan oluşuyor.

Ordu'da yaşayan insanların genel karakterini horon ve karşılama yansıtıyor.

Samsun

Kentin kıyı kesimlerinde kadınlar peştamal, kefiye, çatma gibi üst giysiler; erkekler çapula, yemeni gibi ayakkabı türleri, İngiliz külotu denen pantolonu yöresel kıyafet olarak kullanmış.

Samsun'da davul, zurna ve kemençe ile oynanan oyunlar yaygın. Bunların yanı sıra Balkan ve Kafkas göçmenlerin olduğu yerleşimlerde geleneksel oyunların yanı sıra Rumeli ve Kafkas oyunları da oynanıyor.

Samsun mutfağı, Karadeniz, Anadolu, Balkan ve Kafkas izlerini taşıyor.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA